

31.01.2022

Asia/7

§ 68

V 16.2.2022, Valtuutettu Katju Aron aloite kaikille saavutettavien kaupunkikalusteiden käyttöönnotosta

HEL 2021-007716 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Suvi Rämö, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuutettu Katju Aron aloite
- 2 Vanhusneuvoston lausunto 8.12.2021
- 3 Vammaisneuvoston lausunto 17.12.2021

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Katju Aro ja 16 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että kaupunki ottaa käyttöön julkisessa kaupunkitilassa kaikille asukkaille saavutettavia kaupunkikalusteita.

Nykytilanne ja tavoitteet

Helsingin yleisillä alueilla (kadut, aukiot, puistot ja muut viheralueet) on tällä hetkellä noin 8 100 penkkiä, ja määrä kasvaa vuodesta toiseen. Vuonna 2020 poistettiin neljä penkkiä valitusten vuoksi. Osa puuttuvista penkeistä on väliaikaisesti huollossa. Penkit ja muut istuimet ovat nykyisin pääsääntöisesti kiinteästi asennettuja. Kaupunkiympäristön toimialan tavoitteena on suunnitella, rakentaa ja ylläpitää inklusiivisesti kaikille kaupunkilaisille ja käyttäjille saavutettavaa ympäristöä, josta kaupunkikalusteet muodostavat merkittävän osan. Istuinten osalta es-

teettämyys ja monipuolisuus korostuvat. Tarvitaan esteettömiä penkkejä ja tuoleja, pitkiä ja kaarevia penkkejä, aurinkotuoleja, divaaneja, selkänöjättömiä penkkejä sekä kivipaasia, muureja, reunuksia, portaita ja tasoja, jotka mahdollistavat istumista ja oleskelua.

Säännöllisesti päivittyvässä Helsingin kaupunkikalusteohjeessa (kaupunkitilaohje.hel.fi/kaupunkikalusteet) on yhteisesti sovitut periaatteet istuinten ja muiden kalusteiden suositelluista malleista, muotoilusta, materiaaleista ja väreistä Helsinki-ilmeen mukaisesti. Kaupunkitilaohjeessa on otettu huomioon esteettämyys tuotteissa ja ratkaisuisissa eli esteettämyys on sisäänkirjoitettuna ohjeisiin.

Käsinojat

Käsinojat penkin molemmissa päissä auttavat liikkumisesteisiä (ikäntyneet, jäykkäpolviset, raskaana olevat äidit) ja erilaisten apuvälineiden, kuten rollaattorin ja kävelykepin käyttäjiä nousemaan ja laskeutumaan penkille. Myös näkövammaiset kaupunkilaiset hyötyvät näin sijoitetusta käsinojasta, koska silloin on helpompaa hahmottaa penkin pään sijainti. Yhden istuttava tuoli on saanut hyvää palautetta erityisesti ikääntyneiltä. Siihen on helppo laskeutua ja samalla myös nousta ylös, koska molemmilla puolilla on käsinojat, joista saa tukea. Esteettämissä penkeissä ja tuoleissa on sekä käsituet että selkänöja.

Penkin keskelle tai muualle kuin päättyyn sijoitettu käsinoja mahdollistaa pyörätuolin käyttäjän siirtymisen halutessaan pois pyörätuolista penkille. Jos käsinoja sijoitetaan ainoastaan penkin reunoihin, tämä ei onnistu yhtä helposti eikä ole yhdenvertainen ratkaisu kaikkien käyttäjien kannalta. Käsinojan asentaminen penkin keskelle mahdollistaa myös lastenvaunujen sijoittamisen penkin päädyn viereiseen vapaaseen tilaan ja lastenvaunuissa olevan pienen lapsen nostamisen helpommin penkillä istuvan henkilön syliin.

Esteettämyysohjeet ja esteettämät penkit

Esteettämän rakentamisen SuRaKu-ohjeet sisältävät katu-, viher- ja pihalualueiden suunnitteluun, rakentamiseen ja kunnossapitoon liittyviä esteettämyysohjeita. Käytännön ohjeisto syntyi Helsingin, Espoon, Joensuun, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupunkien yhteistyönä vuonna 2004. Työohjeet valmistuivat Helsinki kaikille -projektin johdolla ja sosiaali- ja terveysministeriön tuella.

Yhtenä Helsingin oman esteettämän perus- ja metsäpenkin suunnittelun lähtökohtana oli SuRaKu-projektissa määriteltyjen esteettämyyskriteerien huomioiminen. Penkkien kehittäminen tehtiin yhteistyössä Helsinki kaikille -projektin sekä vanhus- ja vammaisjärjestöjen kanssa. Penkkien prototyyppejä testattiin Reumaliiton tiloissa keväällä 2008.

Testaajien kommentit huomioitiin penkkien jatkokehityksessä. Penkkien rakenne suunniteltiin sellaiseksi, että se mahdollistaa päätykäsinojen lisäksi tai niiden sijasta myös monia käyttäjäryhmiä palvelevien välikäsinojen asentamisen. Penkin käsinojen paikkaa voidaan varioida esim. sijoittamalla toinen käsinoja penkin päähän ja toinen keskelle, jolloin penkille on helppo siirtyä istumaan pyörätuolista.

Kalusteiden tulee erottua tummuuskontrastilla alustan pintamateriaalista. Pöydän äärestä tulee varata pyörätuolille vähintään 800 mm leveä tila. Heikkonäköisen tulee pystyä erottamaan pöytä ja penkki toisistaan, esimerkiksi pöydän kontrastivärisestä reunuksesta. Kalusteissa ei saa olla teräviä tai muutoin törmäys- tai muuta vaaraa aiheuttavia osia tai rakenteita.

Esteettömien istuinten mitoitusohjeet on annettu SuRaKu-esteettömyyskriteeritaulukossa 14, Istuimet. Helsingin uusien perus- ja metsäpenkkien suunnitteluprosessin aikana esteettömyyteen liittyvä mitoitus tarkentui seuraavasti:

- Esteettömissä istuimissa tulee aina olla selkänoja ja käsinoja(t).
- Istuinkorkeus on 470–480 mm.
- Istuimen syvyys on 430–480 mm.
- Istuimen kallistuskulma on vähintään 1° ja enintään 3°.

Vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto pitävät lausunnoissaan kaupunkiympäristölautakunnan lausunnossa esiin tuotuja kaupunkikalusteiden suunnittelua ohjaavia tavoitteita ja periaatteita kannatettavina. Vammaisneuvoston ja vanhusneuvoston näkemyksen mukaan erilaisten penkkien lisääminen kaupunkitilaan on suositeltavaa, sillä penkit edistävät muun muassa ikääntyneiden liikkumista.

Edellä todettuun viitaten kaupunginhallitus toteaa, että aloitteessa esitettyjä toimenpiteitä toteutetaan jo.

Asiasta on saatu kaupunkiympäristölautakunnan, vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston lausunnot, jotka ilmenevät päätöshistoriasta ja liitteistä. Vastaus on lausuntojen mukainen.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Suvi Rämö, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 32174

31.01.2022

Asia/7

suvi.ramo(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuutettu Katju Aron aloite
- 2 Vanhusneuvoston lausunto 8.12.2021
- 3 Vammaisneuvoston lausunto 17.12.2021

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 05.10.2021 § 537

HEL 2021-007716 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Nykytilanne ja tavoitteet

Helsingin yleisillä alueilla (kadut, aukiot, puistot ja muut viheralueet) on noin 8100 penkkiä tällä hetkellä, ja määrä kasvaa vuodesta toiseen. Vuonna 2020 poistettiin neljä penkkiä valitusten vuoksi. Osa puuttuvista penkeistä ovat väliaikaisesti huollossa. Penkit ja muut istuimet ovat nykyisin pääsääntöisesti kiinteästi asennettuja.

Kaupunkiympäristön toimialan tavoitteena on suunnitella, rakentaa ja ylläpitää inklusiivisesti kaikille kaupunkilaisille ja käyttäjille saavutettavaa ympäristöä, josta kaupunkikalusteet muodostavat merkittävän osan. Istuinten osalta esteettömyys ja monipuolisuus korostuvat. Tarvi- taan esteettömiä penkkejä ja tuoleja, pitkiä ja kaarevia penkkejä, aurin- kotuoleja, divaaneja, selkänojattomia penkkejä sekä kivipaasia, muure- ja, reunuksia, portaita ja tasoja, jotka mahdollistavat istumista ja oles- kelua. Säännöllisesti päivittyvässä Helsingin kaupunkikalusteohjeessa (kaupunkitilaohje.hel.fi/kaupunkikalusteet) on yhteisesti sovitut periaat- teemme istuinten ja muiden kalusteiden suositelluista malleista, muo- toilusta, materiaaleista ja väreistä Helsinki-ilmeen mukaisesti. Kaupun- kitilaohjeessa on otettu esteettömyys huomioon tuotteissa ja ratkaisuis- sa eli esteettömyys on sisäänkirjoitettuna ohjeisiin.

Käsiin

Käsinojat penkin molemmissa päissä auttavat liikkumisesteisiä ja apuvälineiden käyttäjiä (rollaattori, kävelykeppi, ikäänntyneet, jäykkäpolviset, raskaana olevat äidit) nousemaan ja laskeutumaan penkille. Myös näkövammaiset kaupunkilaiset hyötyvät näin sijoitetusta käsinojasta, koska silloin on helpompaa hahmottaa penkin pään sijainti. Yhden istuttava tuoli on saanut hyvää palautetta erityisesti ikäänntyneiltä. Siihen on helppo laskeutua ja samalla myös nousta ylös, koska molemmilla puolilla on käsinojat, joista saa tukea. Esteettömissä penkeissä ja tuoleissa on sekä käsituet että selkänoja.

Penkin keskellä tai muualle kuin pätyyn sijoitettu käsinoja mahdollistaa pyörätuolin käyttäjän siirtymisen halutessaan pois pyörätuolista penkille. Jos käsinoja sijoitetaan ainoastaan penkin reunoihin, tämä ei onnistu yhtä helposti eikä ole yhdenvertainen ratkaisu kaikkien käyttäjien kannalta. Käsinojan asentaminen penkin keskelle mahdollistaa myös lastenvaunujen sijoittamisen penkin päädyn viereiseen vapaaseen tilaan ja lastenvaunuissa olevan pienen lapsen nostamisen helpommin penkillä istuvan henkilön syliin.

Esteettömyysohjeet ja esteettömät penkit

Esteettömän rakentamisen SuRaKu-ohjeet sisältävät katu-, viher- ja pihaluonnon suunnitteluun, rakentamiseen ja kunnossapitoon liittyviä esteettömyysohjeita. Käytännön ohjeisto syntyi Helsingin, Espoon, Joensuun, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupunkien yhteistyönä vuonna 2004. Työohjeet valmistuivat Helsinki kaikille -projektin johdolla ja sosiaali- ja terveystieteiden tuella.

Yhtenä Helsingin oman esteettömän perus- ja metsäpenkin suunnittelun lähtökohdaksi oli SuRaKu-projektissa määriteltyjen esteettömyyskriteerien huomioiminen. Penkkien kehittäminen tehtiin yhteistyössä Helsingin kaikille -projektin sekä vanhus- ja vammaisjärjestöjen kanssa. Penkkien prototyyppijä testattiin Reumaliiton tiloissa keuhkokuumeella 2008. Testaajien kommentit huomioitiin penkkien jatkokehityksessä. Penkkien rakenne suunniteltiin sellaiseksi, että se mahdollistaa päätykäsinojen lisäksi tai niiden sijasta myös monia käyttäjäryhmiä palvelevien välikäsinojen asentamisen. Penkin käsinojen paikkaa voidaan varioida esim. sijoittamalla toinen käsinoja penkin päähän ja toinen keskelle, jolloin penkille on helppo siirtyä istumaan pyörätuolista.

Kalusteiden tulee erottua tummuuskontrastilla alustan pintamateriaalista. Pöydän äärestä tulee varata pyörätuolille vähintään 800 mm leveä tila. Heikkonäköisen tulee pystyä erottamaan pöytä ja penkki toisistaan, esimerkiksi pöydän kontrastivärisestä reunuksesta. Kalusteissa ei saa olla teräviä tai muutoin törmäys- tai muuta vaaraa aiheuttavia osia tai rakenteita.

31.01.2022

Esteettömien istuinten mitoitusohjeet on annettu SuRaKu-esteettömyyskriteeritaulukossa 14, Istuimet. Helsingin uusien perus- ja metsäpenkkien suunnitteluprosessin aikana esteettömyyteen liittyvä mitoitus tarkentui seuraavasti:

- Esteettömissä istuimissa tulee aina olla selkänoja ja käsinoja(t).
- Istuinkorkeus on 470–480 mm.
- Istuimen syvyys on 430–480 mm.
- Istuimen kallistuskulma on vähintään 1° ja enintään 3°.
- Istuimen ja selkänojan välinen kulma on vähintään 95° ja enintään 110°.
- Selkänojan korkeus istuimesta on vähintään 400 mm.
- Käsinojan korkeus istuimesta on vähintään 200 mm ja enintään 240 mm.

Mitoitusohjeita noudatetaan myös valmismallien hankinnassa.

Epäkohtiin puututaan

Kaupunkiympäristön toimialan kaupunki- ja maisemasuunnittelupalvelu käy säännöllisesti läpi kaupunginosien kehittämistarpeet yleisten alueiden suunnitelmien laadinnan yhteydessä. Katujen, aukoiden, puistojen ja muiden viheralueiden kunnostushankkeissa korjataan mahdolliset puutteet ja epäkohdat kaupunkikalusteidenkin osalta.

Esittelijä

vs. kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Tomas Palmgren, projektinjohtaja: 310 38586
tomas.palmgren(a)hel.fi
Pirjo Tujula, esteettömyysasiamies, puhelin: 310 38410
pirjo.tujula(a)hel.fi